

Галина КОВАЛЬ

ФОЛЬКЛОРНА ОНТОЛОГІЯ ПОЕТИЧНОГО ПРОСТОРУ В КАЛЕНДАРНОМУ ТЕКСТІ

Розглядається поетика простору як форма буття людини. Представлено основні локуси, що набули символічного маркування: дім, двір, їхній мікрорівень (просторові деталі) та макрорівень (розширюється до масштабів Всесвіту). Увага зосереджена на аспекті функціонування моделі: людина (соціум) — природа у координатах «свого» домашнього простору, який асоціюється зі спокоєм, упорядкованістю та є опозиційним до хаотичного, стихійного.

Ключові слова: поетика, простір, буття, календарний текст, образи, символи.

Простір — одна з форм буття, онтологічна категорія у межах мистецького твору, в тому числі й фольклорного. Уявлення людини про нього не є звичайним фізичним відображенням. Це ціла система народного бачення світу, його творення, де хаос змінюється на певну впорядкованість. На думку дослідників, вивчення реального простору відкриває розуміння лише видимого світу, тоді як суттєвим здається функціонування світів незримих, проте визначальних не тільки для рецепції твору індивідом, але й існування та комунікації у культурному світі самої людини [3, с. 8].

Фольклорний простір — одна з частин хронотопу, в координатах якого можуть розгортатися певні ритуально-обрядові дії, сакральні-магічні акти [12, с. 372—374]. Архаїчні риси міфопоетичного мислення визначають характер зображення протяжності в різних жанрах фольклору, що розкривається через смислові, семантичні механізми. Пізнання світу у своїй початковій позиції базувалося на сприйнятті «свій» — «чужий». Завжди існувала межа між цими двома поняттями. Тому простір є своєрідною матрицею, у рамках якої функціонують образи, символи та певні правила творення моделі світу. Основною рисою простору, зазначив І. Гунчик, є його сакральна маркованість, яка проявляється не у звичайному, вибірково окресленому просторовому континуумі, а місці суворо визначеному, наділеному відповідними характеристиками. Такий простір завжди сприятливий, дієвий, сильний, корисний, тобто ефективний для конкретного обрядового явища, бо певною мірою виправдовує кінцевий позитивний результат для того чи іншого адресата [5, с. 170—171].

Поетичний світ календарних пісень актуалізує першопочаткові дії, пов'язані з освоєнням простору. Поєднання аспектів часових («коли не було») та просторових («ні неба ні землі») дають змогу представити певний архетип моделі світу, у межах якого він починає творитися. Так, у колядці простежується віддаленість, повернення в минуле, коли існували лише «синє море», а серед нього «зелений явір» як символічна вертикаль:

*Коли не було з нащада світа,
Тогди не було неба ні землі,
Ано лем було синєє море.
А серед моря зелений явір.
На явороньку три голубоньки,
Три голубоньки радоньку радять,
Радоньку радять, як світ сновати [10, с. 112].*

Простір як об'єкт матеріальної та духовної реальності дає можливість відтворити архаїчну картину побудови світу: людина займала певний топос, що, безу-

мовно, маркується у часі. Важливим є те, що відбувається взаємозв'язок між небом і землею, проте це робить орієнтир не стільки на структуру самого космосу, а на соціум, який набуває естетичного наповнення [17, с. 7]. Необхідно зазначити, що земне життя — це горизонтальна площина, а небесне, сакральне належало вертикальному простору (зв'язок з Богом).

Дослідники відзначають важливий аспект функціонування «людини (соціуму) — природи», що стало діяльністю пізнання мистецького (культурного) середовища проживання (поселення, дім та ін.). Як зазначав М. Грушевський, у календарному тексті сміливо розширюються рамки гіперболи і тому у двір господаря вводиться все, що можна собі тільки уявити: дім, який величається, стоїть у центрі всесвіту, на господарському подвір'ї росте світове дерево, дерево життя, що тримає на собі людський рід [4, с. 234]: «А в пана, в пана, в пана Івана, Стояла яблуня посеред двора» [11, с. 53], «А в пана Йвана золота верба» [11, с. 54], «А в нашого пана серед двора древо» [8, с. 320], «Ой що в Бориса та на його дворі, Стояла береза тонкая, висока» [8, с. 292—293]. На поетичному рівні дерево ототожнювалось з прадеревом життя — першоджерелом світу. Центр космологічної горизонталі — подвір'я господаря, а вертикаль підкреслена висотою, як вісь, що сполучає землю з небом. Гіпотезу про те, що від «правічного дерева» веде свій початок земля, небо, всі світила, та головні позитки людські, доводив М. Грушевський, вважаючи не випадковим його місце саме на дворі господаря. Це пов'язано з асоціацією образів, тепер уже розділених. Тому стає зрозумілим наявність значної кількості космологічних мотивів між величальними [4, с. 236].

Одним із важливих соціокультурних місць, представлених у фольклорних календарно-обрядових текстах, вважається дім: у ньому акумульовано мікротамакрорівень міфо-ритуальних систем, які графічно можна представити так:

Дім у народній культурі — осередок основних життєвих цінностей, щастя, достатку, епіцентром якого виступає життя в родинному колі. Це житловий простір людини, локус багатьох сімейних та календарних свят. Покровителями дому вважаються предки, зв'язок з якими виявляється через ритуальні трапези, зокрема поминальні та календарні у просторі дому. Дім протиставляється оточуючому світові як закритий простір — відкритому («свій» — «чужий»). Він слугував об'єктом різноманітних магічних ритуалів, важливу роль відігравав при ритуальних обходах села: відвідування кожного дому з піснним супроводом. Простір хати — гранично людський, адже становить невід'ємну частину індивідуального простору. Це символ опанованого, людського, що є опозиційним до хаотичного, стихійного. Замкнутий простір символізує спокій, блаженство. Тому у домі як соціокультурному просторі домінує ідеалізоване відображення дійсності:

*А у сім домі та золотий столик,
А на тім столику та стоїть отавка,
А на тій отавці — золота скатерця.
А на тій скатерці та тайна вечеря* [11, с. 57].

Текст насичений епітетами («золотий столик», «золота скатерка»), що динамічно змінюється з буденного на святковий. У піснях відбувається трансформація мікросвіту, найчастіше перетворюється простір: він прикрашається, дістає інший статус, оскільки наділяється незвичними особливостями. Епітети надають предметним об'єктам яскравості, блиску, наприклад, що складає господарський інтер'єр. Золото залучається до звичайних реальних утилітарних речей, а це вказує на багатство, розкіш. Ці елементи матеріальної культури через художнє означення переходять в ідеальну форму вираження.

*Од сьому дому, од веселому
Чи дома, дома господарийко?
Ой дома, дома, в свої світлоїці.
А в ті світлоїці тисові столы,
Тисові столы, шовкові вбрусы,
На тих столиках, а все хлібове
Житні, пшеничні, в Бога величні* [22, с. 17].

Освоений простір в межах дому насичений певними візуальними знаками та символами, що утворюють текстовий мікрорівень: «тисові столы — шовкові обрусы, на тих столиках, а все хлібове». Така парадигма мікроб'єктів розширює просторове уя-

лення, яке не стільки реально належить об'єкту (адресатові колядки), скільки пропонується досягнути його ідеально. Власне для календарної поезії така формула досить традиційна. Маркуючими знаками у конкретному тексті виступають: столи, обруси, хліб, які відповідають конкретному місцю (вказують на святкову приналежність) та символізують достаток. У меншій кількості віднайдено жнивних пісень з мотивами очікування гостей-женців у домі, функція яких дещо відмінна від гостей-колядників: «Що Ганночка дівка по дворику ходить, По дворику ходить, в руках ключики носить. Скрині одмикає, скатерті виймає. Ой паночку наш, обжиночок ваш. Гу-у-у! Скатерті виймає, столи застеляє, Столи застеляє, женців привітає. Столи тисовії, женці молодії» [8, с. 234]. Спостерігаємо у цьому тексті значно менше поетичного декорування речей, вони більш реалістичні, буденні.

Кульмінаційним моментом можемо назвати кордон, який певним чином розмежовує, використовує умовну межу як перехід, а це актуалізується в одному з мотивів — двір, обгороджений залізом, який записала на Поліссі автор цієї статті: «Горожений двор белим залезом, А воротечка жовтим асизом» [1, арк. 56]. Далі ідеалізується багатий дім господаря, його двір, що займає певну площину. Таку огорожу слід розуміти, ясна річ, символічно. Чому саме залізо, а не якийсь інший матеріал? Треба зауважити, що залізо вважається в народній культурі одним з найдавніших металів, який має високий сакральний статус. Воно належить до універсальних оберегів, обумовлених твердістю, міцністю, довговічністю. Залізо символізує здоров'я, що має здатність відвертати злі сили. Таким чином робилась проєкція на позитивне сприйняття ризіп'єнта, — оскільки замкнений простір від злих сил психологічно надавав людині спокою. Слушно вважають вчені, що чим далі в старовину, тим сильніша віра в силу слова. Саме на такій вірі побудовані всі поздоровлення та прокляття.

Присутність суб'єкта у домашньому просторі закономірна, адже завдяки такій моделі пріоритетною стає сугестивна дійсність. Ціллю обрядових календарних величань було вихваляння адресата, яке мало психологічно вплинути на його потреби в щасті, блиску, могутності. В. Пропп уважав, що всяке величання розглядалось як магічний акт [16, с. 43]. Про-

славляння знаходить своє вираження в різних формах побажання доброзичливості тому, кому призначається пісня. Все, що оточує персонажа, має ідеалізовану характеристику:

*А в нашай пані широке подвір'я,
Широке подвір'я, камінна стежка,
На цій стежечці льняненькі обруси.
Пеу кахльовий, стіни маймурові,
Стіни маймурові, лавки восковані,
Двері гатаманські прибиті, як панські [11, с. 110].*

У тексті господиня уявно змальовується в матеріальному статку. Неодмінним елементом величань було змалювання багатства, добра, успіхів у домі господаря, його родини та господарства. Всі ці образи багатства, слави, величі господаря та його дому, зрозуміло, не реальні, а ідеальні, гіперболізовані. Ось як конкретизується мотив, пов'язаний з господарем, що перебуває в ідеальному домі: його оточує взірцеве, часом нереальне господарство — сад, худоба, двір тощо, а домашній простір (реальний) розширюється до надреального (райського):

*Гой ти, наш пане, пане Іване,
У тебе в домі, так як у раю:
У тебе верби йа групи родять...
У тебе воли все половії,
У тебе плуги все золотії,
У тебе двори все кедровії,
У тебе столи калиновії [10, с. 157].*

Досить часто моделюється картина, пов'язана з матеріальним статком, — господар багатий, господар «лічить» (рачує) гроші: «Сидить же йон на пакуті, Лічить гроші у каліті» [1, арк. 18]. Основний акцент робиться на місці, де суб'єкт виконує певну дію, зокрема покуті — кутку, розміщеному по діагоналі від печі, де зазвичай висів божник з образами (богами) і зі свічками: уздовж стін були широкі лави, між якими стояв стіл. Це було місце збору сім'ї. Ритуально-найцінніша частина внутрішнього простору хати [6, с. 463—464]. Гроші в народній культурі вказують на теперішній достаток чи сподівання його в майбутньому. Подібний мотив наявний в обжинковій пісні із зібрання П. Чубинського, де гроші виступають виявом конкретної подяки господаря за здійснену працю. Місце дії тут інше, ніж у колядці — сіни:

*Ходить панойко по сінях,
Держить рученьку в кишені—*

Ой сто злотих виймає,
Своїй челяді дарує:
— Тобі, челядко, за тоє, за тоє,
За моє жито святоє [19, с. 243].

Часто внутрішній простір дому розширюється: життя, добробут, родинне щастя, громадські успіхи віддаються в опіку Христа, Пречистої, пророків, апостолів, ангелів. Узагалі, для людського світогляду важливим фактором було видавати бажане за дійсне. Уявляючи собі, що всі святі, які знаходяться за столом, чи просто в оселі, неодмінно допоможуть у майбутніх справах як господарських, так і сімейних. Мотив господар запрошує Господа в дім прочитується в одній з поліських колядок:

Понад Дунаєм господар ходить,
Господар ходить, Господа просить:
— Ходи, Господі, ко мні на обід,
Да я, к об'їду сам третім буду.
Й отправів Петра стали застилять,
Святого Іллю кубок налівають [1, арк. 34].

Мотив очікування святих гостей пов'язується не лише з господарем, а й з господинею:

Ой славно була наша госпося в тім домі,
Та ходить вона по домі,
Яко пчоленька по лоні,
Столи змиває, лави стирає,
Бо сподіється любого гостя,
Любого гостя, святого Петра [10, с. 237].

У старих обрядових актах, у піснях, поетичних формулах можна натрапити на космічні образи-символи у ролі гостей, що приходять до господаря:

Ой єнні гості — ясне сонічко,
А другі гості — світлий місячик,
А треті гості — чом дробен дожджик [23, с. 86].

У фольклорному тексті моделюється схема залучення у звичайний (буденний) інтер'єр астральних образів. З одного боку, цей поетичний прийом сприймається як формула неможливого, з іншого — просторовий локус шляхом поетизації підноситься до рівня сакрального.

Важливо сказати про ще один момент, який був бар'єром, межею перед входом обрядових гуртів у хату, оскільки мали звучати ритуальні питання-відповіді. Діалогічна форма пісні більш давня, ніж пісня-розповідь, бо вона вийшла з трудових пісень та народного обряду [13, с. 110]. Це відобразилося в колядках та волочільних піснях як охоронний засіб

від проникнення поганої сили. Відомо й те, що вечірній і нічний час уважалися активними для нечистої сили, тому «гостей» необхідно було перевіряти традиційним набором питань: «Хто такі?» «Звідки йдуть?», щоб нібито визначити їх приналежність до «своїх» чи «чужих»:

Колядка:

Чи дома, дома сам пан дома?
Хоч же він і дома, та не кажеться [21, с. 128].

Волочільна:

Ой чи дома, дома пан хазяїн наш?
А він дома, дома та й не кажеться [2, арк. 44].

Гість у народній традиції — представник «чужого» світу, сприймається як особа, що поєднує ці дві сфери «свого» та «чужого», вважається об'єктом сакралізації. Перетворення «чужого» в «свого» пов'язані з ритуальними формами взаємообміну, винагороди, спільних трапез. Звичайно ж, гість в обрядовій поезії та обрядах, які супроводжують її, виступає носієм долі, особою, яка може вплинути на усі сфери людського життя; він приносить в дім добру волю, яку виражає побажаннями. Його приймали якнайкраще, бо вважалось, що саме це є символічним шляхом порозуміння із вищими силами, представником яких був гість.

Об'єктом поетизації був не лише дім, а й його частини. Скажімо, вікно надіялось різними символічними функціями. У календарному тексті його трактуємо як інформаційний код, через який сприймається візуальна картина, найперше — прихід ритуальних гостей. Наступний етап вербального контакту у формі питання-відповіді, оскільки ця просторова межа символічно розділяла два світи — «свій» і «чужий». Ця перешкода є місцем, де проходить кордон між видимим земним світом і потойбічним. Тому в текстах звучить мотив прохання виглянути господаря чи господиню в нього (вікно), звернути увагу на ритуальних відвідувачів: «Господареньку, господиньку, Господиненьку, чом (такий то)! Покажи личко та в окінічко, А з окінічка, на подвір'їчко» (колядка) [10, с. 154]. Зазначимо, що основним у такій текстовій моделі є вектор руху спрямований з дому на подвір'я, вулицю: «Вийди, вийди, Іванку, Заспівай нам веснянку» [8, с. 29] (веснянка); «Ой вийди, вийди, да, королю, з покою, Ой виведь, виведь королівну з со-

бою» [14, с. 19] (*кустова*): «Нарадили Куста із зельногого кльона. Вийди, господарє, із нового по-коя, Винєсь Кусту да хоч пувзолотого» [14, с. 9]; «Наша господинько, Ты наша господынько, Ой вийди ты із хаты» (*колядка*) [22, с. 96]; «Чорнивая молодица, Вийди на улицу, Винєси дівкам купальницю» (*купальська*) [20, с. 99]. Така діяжест надавала певну згоду для продовження обряду. Вербальний предикативний компонент: «покажи», «вийди», «вивєдь», «винєси» спонукає до просторової зміни локусу (за межі дому) та служить основним способом комунікації (адресат→обрядовий гурт). За твердженнями дослідників, будь-яка фізична дія пов'язана з рухом у традиційній культурі, наділяється ще й абстрактним значенням та є основою ознакою життя — «цього» світу як протилежність непорушності «чужого», потойбічного світу [18, с. 96]. У календарному тексті не лише антрополобраз, а й орнітообраз зображений у русі, який несе певну звістку. Символічність відображає уже не сама птаха, а її поведінка («залітає», «господаря розбуджає», «викликає»): «Прилетіла ластівочка, Сіла собі край віконця. Сіла собі та й співає Господаря викликає» [8, с. 322]. Просторовий образ вікна асоціюється з певною візуалізацією, яка відбувається за його межами. У щедрівці вся інформація вербалізується: «Вийди, вийди, господарю, Подивися на отару, Вже ягнички покотились І баранці породились» [8, с. 322]. Здійснюється взаємне орієнтування образу (ластівки) та площини, у межах якої проходять дії. Поетично робиться акцент на темпоральний чинник, що виражається прислівником «уже», а це вказує на остаточне здійснення чи настання дії, явища, ознаки, стану.

Просторово-межовим образом вважаються двері, які в обрядовій практиці виступають об'єктом магичних дій, перш за все охоронних. Важливим є те, що в Різдвяні, Великодні свята та на Трійцю двері привідчиняли або взагалі залишали відчиненими, щоб душі померлих змогли прийти на ритуальну вечерю. Проте відомі й інші випадки, коли, навпаки, зачиняли, щоб запобігти проникненню злих духів. Тому двері мали сакральне значення, особливо у святкові дні, що нібито пов'язано із ключовою формою «входу»: «Панє господарю, вставай с постелі, Вставай с постелі, відчиняй двері, Бо йде до тебе три гостоньки» [19, с. 452].

Межею дому є поріг — місце виконання сімейних обрядів, здійснення магичних дій, спрямованих на вигнання зла тощо. За народними уявленнями — це локус перебування предків. В календарній обрядовості перед порогом здійснюється зупинка обхідних процесій (*колядницької, женців, Куста тощо*), звідки виконавці обрядів апелюють до господарів: дозволити продовжувати ритуальні дії та виконувати пісні. У жнивних піснях саме на межі (порозі) господар, господиня очікують гостей: «Стоїть пан на порозі, Чорний чобіт на нозі; Біла ручка в кишені, Тримає три таляри в жмені» [8, с. 258], «Ой як жєнці на поріг — Наша пані за пиріг» [8, с. 222].

Певну функцію відіграють ворота, як символ між «своїм» і «чужим», які відносяться до домашнього простору. Вивчаючи календарні тексти, спостерігаємо, що найбільше образ воріт зустрічається в обжинковій поезії. У цьому випадку саме збіжжя має подолати такий рубіж, залишаючи зовнішній (польовий) світ, входячи у домашній. Все це відбувається за посередництвом женців та господині, яка стоїть на воротах, дзвонячи в «ключики», і зустрічає женців з урожаєм: «Добродієнька пишна За **воротонька вийшла**, Стала си у воротах, У червоних чоботах, Горілочку тримає, Віночка виглядає» [8, с. 483]. Поетичні зразки, у яких предмети (ворота) контрастують з буденністю, отримали функції для надання неперевершеності предметному світу: «В нашого брата злотні ворота» (*колядка*) [23, с. 43] «Ворота новії, стовпи золотії; «В нашого господаря Та золотая брама» (*жнивна*) [15, с. 64]. Епітети з такою кольористикою увиразнюють показники зображуваних предметів, підкреслюють їх досконалість [9, с. 735].

Резюмуючи, можемо констатувати, що фольклорний простір, передусім внутрішній, виконував важливу функцію. Епіцентром вважався дім, де відбувалися різні календарно-обрядові церемонії, головними учасниками яких виступали ідеальний господар, господиня, родина. Він наповнений знаковими мікролокусами (вікно, двері, поріг). Обгороджений двір — межовий символ між світом «своїм» та «чужим», домашнім та зовнішнім небезпечним. А дерево, що росте серед двору, означає центр світу, єдність покоління — живих, мертвих і ще не народжених.

1. Архів Інституту народознавства НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Од. зб. 453. — 153 арк. (Експедиційні

- матеріали Г. Сокіл, зібрані в 1998 р. від переселенців з Чорнобильської зони у Макарівському, Васильківському районах Київської області, Пирятинському районі Полтавської області).
2. Центральний державний історичний архів у Львові. — Ф. 688. — Оп. 1. — Од. зб. 336. (Хоткевич Гнат Мартинович).
 3. Боронь О. Поетика простору в творчості Тараса Шевченка / О. Боронь. — Київ : Україна, 2005. — 152 с.
 4. Грушевський М. Історія української літератури : в 6 т., 9 кн. / М. Грушевський. — Київ : Либідь, 1993. — Т. 1. — 400 с.
 5. Гунчик І. Український міфо-сакральний фольклор: структура тексту та особливості функціонування / І. Гунчик. — Львів, 2011. — 232 с.
 6. Жайворонок В. Знаки української етнокультури. Словник-довідник / В. Жайворонок. — Київ : Довіра, 2006. — 704 с.
 7. Ігри та пісні: весняно-літня поезія трудового року / упоряд., передм. і приміт. О.І. Дея ; нотний матеріал упоряд. А.І. Гуменюк. — Київ : Наукова думка, 1963. — 671 с.
 8. Календарно-обрядові пісні / упоряд., вступ. ст. та приміт. О.Ю. Чебанюк. — Київ : Дніпро, 1987. — 392 с.
 9. Коваль Г. Колір як ознака образотворення в календарно-обрядовій поезії / Г. Коваль // Народознавчі зошити. — 2014. — № 4. — С. 733—740. — (Серія філологічна).
 10. Колядки і щедрівки / збір. В. Гнатюк. — Т. 1. Етнографічний збірник. — Львів, 1914 ; Т. 11. Колядки та щедрівки: зимова обрядова поезія трудового року / упоряд., передм. і приміт. О.І. Дея ; нотний матеріал упоряд. А.І. Гуменюк. — Київ : Наукова думка, 1965. — 804 с.
 12. Крук І.І. Прастора фальклорная / І. Крук // Беларускі фальклор. Энцыклапедыя. — Мінск : Беларуская энцыклапедыя, 2006. — Т. 2. — С. 372—374.
 13. Круть Ю.З. Хліборобська обрядова поезія слов'ян / Ю. Круть. — Київ : Наукова думка, 1973. — 211 с.
 14. Ой дай, Боже, за рік Куста діждати. Кустові пісні, записані на Рівненському Поліссі Віктором Ковальчуком. — Рівне, 1995. — 23 с.
 15. Пісні з Колодяжна / зап., упоряд. і приміт. О. Ошуркевич. — Луцьк, 1998. — 152 с.
 16. Пропп В. Русские аграрные праздники (Опыт историко-этнографического исследования) / В. Пропп. — Л. ; Ленингр. отд-ние : Наука, 1963. — 250 с.
 17. Свирида И.И. Культура и пространство: Аспекты изучения / И. Свирида // Культура и пространство. Славянский мир. — Москва : Логос, 2004. — С. 5—16.
 18. Толстая С.М. Акциональный код символического языка культуры: движение в ритуале / С. Толстая // Концепт движения в языке и культуре / отв. ред. Т.А. Агапкина. — Москва : Индрик, 1996. — С. 89—103.
 19. Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной императорским Русским географическим обществом. Юго-Западный отдел. Материалы и исследования, собранные д. чл. П.П. Чубинским. — Санкт-Петербург, 1872. — Т. 3. — 486 с.
 20. Українські народні пісні в записах З. Доленги-Ходаковського / упоряд., вступ. ст. та приміт. О.І. Дея. — Київ : Наукова думка, 1974. — 710 с.
 21. Фольклорні записи Марка Вовчка та Опанаса Марковича. — Київ : Наукова думка, 1983. — 526 с.
 22. Фольклорні матеріали з отчого краю / збір. Василь Сокіл та Ганна Сокіл. — Львів : Ін-т народознавства НАН України, 1998. — 614 с.
 23. Шухевич В. Гуцульщина / В. Шухевич. — Верховина, 1999. — Ч. 4. — 304 с.

Halyna Koval

FOLKLORE ONTOLOGY OF POETIC SPACE IN CALENDAR TEXT

The poetics of space as a form of man's existence is represented. The major loci that have become symbolic markers — the house, the yard, their micro-level (spatial details) and macro-level (extended to the scale of universe), are also revealed. The focus is made on functioning of the model: individual (society) — the nature, in coordinates of «private» home space, associated with peace, proper order and is opposed to the chaotic one.

Keywords: poetics, space, life, calendar text, images, symbols.

Галина Коваль

ФОЛЬКЛОРНАЯ ОНТОЛОГИЯ ПОЭТИЧЕСКОГО ПРОСТРАНСТВА В КАЛЕНДАРНОМ ТЕКСТЕ

Рассматривается поэтика пространства как форма бытия человека. Представлены основные локусы, которые приобрели символическую маркировку: дом, двор, их микроуровень (пространственные детали) и макроуровень (расширяется до масштабов Вселенной). Внимание сосредоточено на аспекте функционирования модели: человек (социум) — природа в координатах «своего» домашнего пространства, ассоциируется со спокойствием, упорядоченностью и является оппозиционным к хаотическому, стихийному.

Ключевые слова: поэтика, пространство, бытие, календарный текст, образы, символы.